

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКІСНОГО РІВНЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЯК КОМПОНЕНТ ДІАГНОСТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДУ)

академії за 300 років її існування [Текст] / П.О. Козицький: передм. О. Шреєр-Ткаченко. – К.: Музична Україна, 1971. – 146 с.

5. Муха, А.І. Композитори України та української діаспори [Текст]: Довідник / А.І. Муха. – К.: Музична Україна, 2004. – 351 с.

6. Руденко, Л.Г. Роль Києво-Могилянської

та Духовної академії у розвитку хорового мистецтва України (за матеріалами їх нотозбірні) [Текст]: дис. на здобуття наукового ступеня канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Л. Руденко // Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Рильського НАН України. – К., 2010. – 350 с.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2011

УДК 378.12.261

Ірина Зварич, кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник НД лабораторії НН центру мовної підготовки Національної академії СБ України і кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКІСНОГО РІВНЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЯК КОМПОНЕНТ ДІАГНОСТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДУ)

У статті проаналізовано види перекладу і досліджено критерії визначення знань студентів з цієї дисципліни; запропоновано дієві критерії оцінювання якісного рівня знань студентів з перекладу, як компонента діагностування педагогічної компетентності викладачів.

Ключові слова: наукове дослідження, усний і письмовий переклад, оцінювання, бали, критерії, якісний рівень знань, вищий навчальний заклад.

Лит. 9.

Постановка проблеми. Уряд України приділяє значну увагу проблемі діагностування педагогічної компетентності викладачів, підвищенню якості навчального процесу та модернізації вищих навчальних закладів. Затвердивши відповідні документи: “Цілі розвитку тисячоліття ООН” (Самміт тисячоліття ООН, вересень 2000 р.) та “Цілі розвитку тисячоліття : Україна” (вересень 2003 р.), Україна взяла на себе зобов’язання протягом 2001 – 2015 років оптимізувати процеси модернізації освітньої галузі для розвитку високоякісної системи освіти.

Враховуючи соціально-економічні умови розвитку нашої країни, відповідно у вищих навчальних закладах здійснюється цілеспрямована робота, для створення належних умов ефективного викладання навчальних дисциплін та якості процесу навчання, яка спрямована на виконання Указів Президента України від 04.07.2005 № 1013 (1013, 2005) “Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні”, від 17.04.2002 № 347 (347, 2002) “Про Національну доктрину розвитку освіти”, постанов Верховної Ради України від

05.04.2004 № 1443 – 15 “Про стан і перспективи розвитку вищої освіти в Україні”, від 21.06.2001 № 2551 – III “Про стан, напрями реформування і фінансування освіти в Україні”, постанов Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1095 (1095 2004-п) “Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти” (із змінами) та від 31.12.2005 N 1312 (1312-2005-п) “Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти” (із змінами), а також власних рішень вищих закладів освіти. Оцінювання педагогічної компетентності викладачів у вищих навчальних закладах спонукають до розробки методологічних основ підготовки висококваліфікованих фахівців з урахуванням потреб ринку праці і вимог ринкової економіки та забезпечення якості вищої освіти.

Оцінювання педагогічної компетентності викладачів – одна із важливих проблем підвищення якості навчального процесу, а також реформування вищої освіти України і США. Із впровадженням Болонського процесу вища освіта України стає певною мірою ринковою і тому розпочинається конкуренція між вищими

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКІСНОГО РІВНЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЯК КОМПОНЕНТ ДІАГНОСТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДУ)

навчальними закладами, а саме боротьба за студентів та висококваліфікованих викладачів, особливо за тих, хто має науковий ступінь кандидата або доктора наук. Основним фактором, що посилює конкурентоспроможність вищих навчальних закладів, є атестація закладів освіти, яка потребує певної кількості викладачів, які мають науковий ступінь, а також студентів, які успішно склали вступні іспити та мають добрі або відмінні оцінки із єдиного державного тестування (ЄДТ). Таким чином для абітурієнтів існує широкий спектр вищих навчальних закладів для отримання майбутньої професії, і молодь має право вибирати у якому ВНЗ слухати певний курс. Для українських абітурієнтів відкриваються широкі можливості навчатись за рубежом, однак вибирати вищий навчальний заклад у країнах близького і далекого зарубіжжя буде доцільно після повного переходу до стандартів Болонської угоди. В результаті такого переходу перед керівництвом вищих навчальних закладів суттєво постає питання якості навчального процесу, компетентності викладачів та професійного спрямування вивчення навчальної дисципліни. Розглянемо види перекладу іноземних мов у вищих закладах освіти та критерії оцінювання якісного рівня знань студентів, як компонента діагностування педагогічної компетентності викладачів.

Аналіз наукових досягнень і публікацій. Відомі перекладачі: В. Гак, В. Виноградов, Л. Бархударов, В. Комісаров, В. Карабан, І. Корунець, Л. Латишев, Т. Кияк, Я. Рецкер, В. Тархов, А. Федоров, О. Чередишченко, Л. Коломієць, В. Шпак та багато інших. Всі вони займаються питаннями перекладу, зокрема, підбору лексичних одиниць, щоб знайти вдалий еквівалент та відтворенням граматичних структур. Однак, проблема методики викладання перекладу та оцінювання якісного рівня знань студентів з перекладу потребують досконалого вивчення і доповнення.

Виклад основного матеріалу. Методика викладання перекладу це – мало розроблена сфера педагогічної науки, яка потребує подальшого дослідження та впровадження нових засад її опанування. Розробка нових підходів, методів викладання перекладу необхідна для студентів вищих навчальних закладів, які оволодівають знаннями з основ перекладу і здобувають уміння та навички його здійснити. Викладання перекладу у вищих навчальних закладах потребує різноманітної діяльності педагога, а також його різносторонності та професійності. Тому діяльність викладача-перекладача багатогранна з особистісно

індивідуальним підходом до виконання різного виду завдань з перекладу.

У дидактичній та методичній літературі із перекладознавстві зазначається, що переклад – відтворення оригіналу засобами іншої мови із збереженням єдності змісту і форми [1, 2, 3, 4]. Ця єдність досягається цілісним відтворенням ідейного змісту оригіналу в характерній для нього стилістичній своєрідності на іншій мовній основі. Шлях до досягнення єдності цілісного відтворення змісту оригіналу можливе через вміння і кваліфікованість викладача-перекладача підібрати певні відповідники у мові на яку здійснюється переклад [5, 6, 7, 8]. Переклад здійснюється на основі співставлення засобів іноземної мови, що можливо лише шляхом співставлення функцій, які виконують різні мовні засоби. Тому точність перекладу і полягає у функціональній відповідності оригіналу. Отже, переклад це – найточніше передана думка автора оригіналу, яка досягається вмінням і майстерністю перекладача відтворити функціональні відповідники мови оригіналу і є однією із форм порозуміння народів, які спілкуються у найрізноманітніших сферах життя і водночас стимулює розвиток національних мов.

В перекладацькій діяльності думку автора оригіналу можна передати двома основними видами перекладу: усним та письмовим, які розподіляють на: *усний, або синхронний, письмовий або послідовний, опосередкований чи автоматичний*, що охоплюють майже всю роботу перекладача [4, 6].

Усний переклад у перекладознавстві називають *синхронним*. До *усного або синхронного перекладу* відносять *зорово-усний переклад та усний переклад на слух*. *Зорово-усний переклад* більшою мірою сприймається зоровими відчуттями і формується в усному мовленні, що включає усний переклад з попереднім читанням. До зорово-усного входять різні види текстів для перекладу з листа, і навіть ті, які перекладач бачить вперше. Основна суть зорово-усного перекладу закладається в тому, що перекладач починає перекладати ті тексти над якими і не мав можливості попрацювати раніше. Таким чином, перекладач приступає до усного перекладу і в зоровий спосіб повинен сприймати іноземну мову, яку треба передати з дотриманням змісту оригіналу та жанровими особливостями.

Усний переклад на слух сприймається слуховими відчуттями перекладача, а переклад ретельно і грамотно формується у вигляді усного мовлення. Цей вид перекладу широко використовується при обслуговуванні іноземних делегацій, різного роду конференцій, заяв,

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКІСНОГО РІВНЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЯК КОМПОНЕНТ ДІАГНОСТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДУ)

кінофільмів, бесід, коли перекладач сприймає іноземну мову і водночас робить переклад почутої інформації на іншу мову. Усний переклад на слух це досить складний вид діяльності перекладача, який потребує не лише ґрунтового знання іноземної мови, щоб сприймати і розуміти текст оригіналу, але і перекладацьких умінь і навичок, щоб відтворити цей текст без викривлення змісту. Усний переклад на слух часто здійснюється в умовах, коли відсутній текст оригіналу і немає можливості повторити рецепцію, тому варто звернути увагу на таку сторону діяльності викладача-перекладача, як пам'ять. Від того на скільки натренована пам'ять перекладача і який обсяг інформації вона може містити залежить переклад відтворення інформації. Чим більше перекладач запам'ятовує і сприймає почуту інформацію мовою оригіналу тим більше він відтворює її на мову перекладу.

Письмовий переклад часто називають *послідовним* і поділяють на зорово-письмовий та письмовий переклад на слух. *Зорово-письмовий переклад* заключається у сприйнятті іноземного тексту з листка у якому відіграють головну роль зорові відчуття. Цей вид перекладу оформляється у виді письмової мови до якого відносять письмовий переклад художньої літератури, зокрема, поезії, а також статей, договорів, документів та багато іншої літератури, яка займає значне місце у практичній діяльності викладача-перекладача.

Письмовий переклад на слух сприймається слуховим відчуттям, а переклад здійснюється письмово. Цей вид перекладу переважно зустрічається у діяльності перекладача при прослуховуванні радіопередач, різного виду фонограм, коли перекладач робить певні записи і занотовує прослуханий матеріал, за якими потому відновлює зміст на іншій мові і робить повний письмовий переклад прослуханого тексту іноземною мовою.

Висококваліфіковані викладачі навчають студентів-перекладачів володіти навичками письмового перекладу і тому розглядають володіння іноземними мовами як один із механізмів реалізації процесів інтеграції України у світовий науковий, освітній і культурний простір. Сучасний рівень освіти у вищих навчальних закладах вимагає впровадження нових підходів до викладання іноземних мов та вдосконалення методів викладання перекладу. Це дозволить підвищити якість навчання, розширити міжнародні та навчальні зв'язки, прискорити входження вищих закладів освіти до світового та європейського освітнього, наукового та освітнього простору.

Зростання ролі перекладу та вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах України зумовлене такими факторами як:

- реформування системи освіти в Україні у рамках її участі у Болонському процесі, що висуває нові вимоги щодо вивчення іноземних мов, викладання перекладу, оцінювання якісного рівня знань студентів;

- розповсюдження інформаційно-комунікативних технологій, які відкриють широкий доступ до нових інформаційних ресурсів іноземними мовами для використання у процесі навчання, професійного та культурного розвитку.

Викладачі вищих закладів освіти працюють над вдосконаленням системи викладання перекладу, зокрема іноземних мов, у відповідність до міжнародних стандартів та сучасних потреб і забезпечення усім студентам доступу до ефективних засобів володіння мовами.

У.Е. Кешін зазначає, що опанування студентами навчальних дисциплін, зокрема дисциплін з перекладознавства, за встановленою системою навчання має початок і немає кінця тому, що студенти постійно ставлять суттєві запитання, які допомагають впроваджувати нові навчальні дисципліни і курси, покращувати викладання навчальних предметів. На його думку, рейтинг студентів в опануванні програмовим матеріалом не завжди вказує на їх розчарування у вивченні навчальних дисциплін, а певною мірою покращує викладання навчальних предметів і засвідчує педагогічну компетентність викладача, який викладає переклад [9, 5].

Науково-педагогічним складом кафедри теорії та практики перекладу вищого військового навчального закладу Києва розроблено критерії оцінювання якісного рівня знань студентів з опанування письмового та реферативного відтворення тексту з мови оригіналу на рідну, аудіо тексту та усного перекладу з аркуша, які вони використовують у своїй педагогічній діяльності в процесі викладання навчальної дисципліни "Письмовий переклад" та у наукових заходах, зокрема проведення олімпіад та конференцій з перекладу.

Представимо критерії оцінювання письмового друкованого перекладу та аудіо тексту (за чотирьохбальною шкалою). Оцінка "відмінно" виставляється студентам-перекладачам, коли представлено письмовий переклад тексту в повному обсязі без помилок, або допущені помилки сумарно складають менше одного балу.

Оцінку "добре" отримують студенти-референти, які переклали письмово текст в повному обсязі, але допущені помилки сумарно

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКІСНОГО РІВНЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЯК КОМПОНЕНТ ДІАГНОСТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДУ)

складають менше двох балів; “задовільно” – ті, хто переклав текст в повному обсязі, але допущені помилки сумарно складають менше трьох балів; “незадовільно” – ті, хто письмово переклав 50 % обсягу тексту і допущені помилки сумарно складають більше трьох балів, причому зміст тексту повністю викривлено. Якщо студенти виконали і представили в письмовому вигляді лише 75 % запропонованого перекладу, оцінка якісного рівня їхніх знань знижується на 1 бал.

Представимо класифікацію помилок, які студенти допускають при виконанні письмового перекладу: *викривлення* – груба помилка у передачі основного змісту тексту оригіналу, що призводить до хибного сприйняття та дезінформації адресата перекладу і оцінка якісного рівня знань студентів знижується на 1 бал; *неточність* – помилка в передачі другорядної інформації (фонові описи, оціночні характеристики, вставні речення) – неточно підібраний синонім при перекладі, немотивоване опущення чи додавання інформації те, що не порушує сприйняття основного змісту і оцінка знижується на 0,3 бала; *стилістична помилка* – помилка в результаті ігнорування специфіки слововживання та сполучення слів в мові перекладу і порушення норм мови відтворення оригіналу, у цьому випадку оцінка якісного рівня знань студентів знижується на 0,1 бал.

Представимо критерії оцінювання реферативного перекладу та аудіо тексту (за чотирьохбальною шкалою). Науково-педагогічний склад кафедри теорії та практики перекладу, оцінюючи письмовий реферативний переклад враховує: повноту викладу основних положень тексту оригіналу; його логічність та послідовність; доцільність ступеню узагальнення; наявність помилок, спричинених хибним розумінням змісту тексту оригіналу; технічне оформлення перекладу; якість мови відтворення перекладу. Таким чином, реферативний письмовий переклад оцінюється на: “*відмінно*” у випадку, коли всі основні положення тексту оригіналу викладено логічно і послідовно, присутня прецизійна інформація і доцільно скорочена другорядна, а допущені помилки складають менше одного балу; “*добре*” – всі основні положення тексту оригіналу викладено логічно і послідовно, присутня важлива прецизійна інформація і доцільно скорочена другорядна, а допущені помилки сумарно складають менше двох балів; “*задовільно*” – відсутні 1 – 2 основних положення тексту оригіналу, дещо порушена логіка і послідовність викладення перекладу, а допущені помилки складають менше трьох балів; “*незадовільно*”

– невірно визначені основні положення тексту оригіналу, пропущена важлива інформація, відсутня логіка викладення інформації, що присутня в тексті оригіналу, а допущені помилки сумарно складають більше трьох балів.

Таким чином представимо класифікацію помилок реферативного перекладу та аудіо тексту (за чотирьохбальною шкалою).

Викривлення – груба помилка у передачі основного змісту тексту оригіналу, що призведе до хибного сприйняття та дезінформації адресата перекладу. У цьому випадку оцінка якісного рівня знань студентів знижується на 1 бал. *Неточність* – помилка в передачі другорядної інформації (фонові описи, оціночні характеристики, вставні речення), неточно підібрани синоніми, немотивоване опущення чи додавання інформації і те, що не порушує сприйняття основного змісту і в цьому випадку оцінка якісного рівня знань курсантів знижується на 0,3 бала. *Стилістична помилка* – помилка в результаті ігнорування специфіки слововживання та словосполучення слів у мові перекладу, порушення норм мови відтворення перекладу, у цьому випадку оцінка якісного рівня знань студентів-перекладачів знижується на 0,1 бала. Технічне оформлення перекладу – відсутнє посилання на джерело інформації, автора тексту тощо, у цьому випадку оцінка якісного рівня знань студентів знижується на 0,3 бала.

Відповідно до класифікації помилок, викладачі, які перевіряють письмові студентські роботи на полях ставлять відповідні позначки: викривлення – “*вкр.*”, неточність – “*нет.*”, стилістична помилка – “*ст.*”.

Критерії оцінювання усного перекладу з аркуша (за чотирьохбальною шкалою). Науково-педагогічний склад кафедри теорії та практики перекладу, оцінюючи усний переклад студентів-перекладачів з аркушу ретельно враховує: вміння зберегти природній рівномірний темп говоріння і уникати хезитативних пауз, повторів, виправлень, “*мичання*”; безпомилковість сприйняття та точність перекладу прецизійної інформації; вміння використовувати мовну здогадку та визначати значення незнайомих слів за контекстом; відсутність помилок сприйняття складних лексичних та граматичних явищ тексту оригіналу і їх адекватний переклад; якість мови перекладу.

Усний переклад з аркушу оцінюється за такими критеріями (за чотирьохбальною шкалою). Оцінки “*відмінно*” отримують студенти-перекладачі, які здійснили переклад запропонованого тексту в нормальному темпі,

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКІСНОГО РІВНЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЯК КОМПОНЕНТ ДІАГНОСТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДУ)

лексичні відповідники підібрали згідно стилю і жанру тексту оригіналу, а допущені помилки сумарно складають менше одного балу; “добре” – переклад здійснено в нормальному темпі, лексичні відповідники підібрані згідно стилю і жанру тексту оригіналу, допущені помилки сумарно складають менше двох балів; “задовільно” – переклад здійснено у сповільненому темпі говоріння, наявність хезитативних пауз, повторів, допущені помилки сумарно складають менше трьох балів; “незадовільно” – темп перекладу повільний, багато пауз, допущені помилки сумарно складають більше трьох балів.

Представимо класифікацію помилок усного перекладу з аркуша (за чотирьохбальною шкалою).

Викривлення – груба помилка у передачі основного змісту тексту оригіналу через відсутність знань складних лексичних та граматичних явищ тексту оригіналу, у цьому випадку оцінка знижується на 1 бал. *Неточність* – помилка в передачі другорядної інформації (фонові описи, оціночні характеристики, вставні речення), підібрано неточний синонім в процесі усного перекладу, немотивоване опущення чи додавання інформації та інше, що не порушує сприйняття основного змісту, у цьому випадку оцінка знижується на 0,3 бала. *Стилістична помилка* – помилка допущена студентами в процесі здійснення усного перекладу з аркуша в результаті ігнорування специфіки слововживання та сполучення слів в мові перекладу, порушення норм мови перекладу, у цьому випадку оцінка знижується на 0,1 бала.

Відповідно до шкали ECTS оцінювання якісного рівня знань студентів-перекладачів здійснюється таким чином: оцінки “відмінно – А” – отримують ті, хто кваліфіковано виконали запропоновані завдання лише з незначною кількістю помилок і набрали 92 – 100 балів, зокрема 55 – 60 протягом підсумкового семестрового модульно-рейтингового контролю і 37 – 40 на екзамені чи заліку; “дуже добре – В” – отримують ті, хто виконали переклад і показали якісний рівень знань при здійсненні перекладу вище середнього рівня, причому набрали 84 – 91 балів, причому 50 – 54 протягом підсумкового семестрового модульно-рейтингового контролю і 34 – 36 в період здійснення контролю – здачі заліку або екзамену; “добре – С” – отримують ті, хто правильно виконали запропонований переклад, але з певною кількістю помилок і набрали балів 72 – 83, причому 42 – 49 протягом підсумкового семестрового модульно-рейтингового контролю і 30 – 33 – на екзамені чи

заліку; “задовільно – D” – отримують ті студенти, які непогано виконали переклад запропонованого тексту, але зі значною кількістю помилок і набрали балів 65 – 71, причому 39 – 41 протягом підсумкового семестрового модульно-рейтингового контролю і 26 – 29 – на екзамені або заліку; “задовільно – E” – отримують студенти-перекладачі, які відтворили запропонований текст з мови оригіналу на мову перекладу і їх виконання задовольняє мінімальні вимоги, щодо здійснення перекладу і набрали 61 – 64 бали протягом підсумкового семестрового модульно-рейтингового контролю і 25 в період складання заліку або іспиту; “незадовільно – FХ” – отримують студенти, які набрали 35 – 60 балів, протягом підсумкового семестрового контролю отримали від 1 до 35 балів і потребують додаткової допомоги викладача. Такі студенти допускаються до складання екзамену чи заліку, бали їм в процесі здійснення модульно-рейтингового контролю не нараховуються, а пропонується перекладання екзамену чи заліку після опрацювання навчального матеріалу. “Незадовільно – F” – отримують студенти-перекладачі, які набрали від 1 до 34 балів і потребують значної допомоги викладача, вони також допускаються до складання екзамену чи заліку, але їм не нараховуються бали в процесі здійснення модульно-рейтингового контролю.

У вищому військовому навчальному закладі правоохоронних органів м. Києва відбулася зовнішня міжвузівська олімпіада в 2011 з перекладу іноземних мов (англійської, французької та німецької). Виявили бажання взяти участь в олімпіаді 35 учасників із вищих військових навчальних закладів України. Кафедра теорії та практики перекладу, яка є організатором олімпіади завчасно підготувала завдання з перекладу. Зразки завдань були розміщені на веб-сторінках Інтернету.

До часті в олімпіаді запрошувались всі вищі військові навчальні заклади України, але взяли участь лише ті, в яких викладається переклад з іноземних мов. Учасників було розподілено за секціями вивчення іноземних мов: англійська, французька, німецька та запропоновано такі види завдань: автентичний текст на переклад, переклад автентичного тексту з аркушу, реферативний переклад аудіо запису тривалістю 2 хв. Призові місця визначались за розробленими критеріями з перекладу та кількістю набраних балів. За шкалою ECTS становить: А – від 92 – 100 (відмінно); В – 84 – 91 та С – 72 – 83 (добре); D – 65 – 71 та E – 61 – 64 (задовільно). Переможці набрали кількість балів згідно зазначеній шкалі, а саме від 75 – 100.

Таким чином, рівень знань студентів та кількість балів, що вони набрали в процесі олімпіади вказують на якість здобутих їхніх умінь і навичок, і водночас на компетентність педагога, який підготував їх до участі в олімпіаді.

Висновки Отже, оцінювання якісного рівня знань студентів з перекладу здійснюється відповідно до встановлених вимог та розроблених критеріїв. Результати знань студентів успішно використовуються викладачами для модернізації вищого навчального закладу освіти, оптимізації навчального процесу, забезпечення раціонального використання наявних ресурсів підвищення ефективності навчального процесу, вдосконалення механізмів планування і забезпечення заходів з організації процесу навчання і викладання теорії та практики перекладу, що базується на демократичних принципах вивчення навчальних дисциплін, зокрема основної іноземної мови (ОІМ), другої іноземної мови (ДІМ), письмового перекладу основної іноземної мови (ППОІМ) та письмового перекладу другої іноземної мови (ППДІМ) і оцінювання якісного рівня знань студентів і викладачів. Бажано регулярно проводити олімпіади з перекладу іноземних мов на державному рівні за участю Міністерства освіти, щоб підвищити якість вивчення перекладу

у вищих військових навчальних закладах та вдосконалити критерії оцінювання якісного рівня знань студентів-перекладачів як компонента діагностування педагогічної компетентності викладачів.

1. Бархударов Л.С. *Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода* / Л.С. Бархударов – М.: ЛКИ, 2008. – 240 с.

2. Виноградов В.С. *Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы)* / В.С. Виноградов. – М.: Изд-во института общего среднего образования РАО, 2001. – 224 с.

3. Гак В.Г. *Теория и практика перевода (французский язык): учебник* / В.Г. Гак, Б.Б. Григорьев. – М., 2000. – 475 с.

4. Карабан В.І. *Переклад англійської наукової і технічної літератури: навч. посібник* / В.І. Карабан. – Вінниця: Вид-во "Нова Книга", 2001. – 303 с.

5. Комиссаров В.Н. *Теория перевода (лингвистические аспекты): учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз.* / В.Н. Комиссаров. – М.: Высшая школа, 1990. – 253 с.

6. Корунець І.В. *Вступ до перекладознавства: підручник* / І.В. Корунець. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 512 с.

7. Рецкер Я.И. *Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода* / Я.И. Рецкер. – М.: Р. Валент, 2006. – 240 с.

8. Федоров В.С. *Основы общей теории перевода* / А.В. Федоров. – М.: Высшая школа, 1983. – 303 с.

9. Cashin W.E. "Students Ratings of Teaching: Recommendations for Use". *IDEA Paper № 22. Center for Faculty Education and Development.* – Kansas State University, 1990. – P. 2.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2011

УДК 78.071.2(477)“18”:001.8

Анатолій Мартинюк, кандидат мистецтвознавства, професор, докторант

Національної музичної академії України
імені П.Чайковського

КУЛЬТУРНИЙ УНІВЕРСУМ ДИРИГЕНТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ М.В. ЛИСЕНКА

У статті здійснюється аналіз диригентсько-хорової школи М.В. Лисенка як важливого джерела формування диригентсько-хорової освіти в Україні.

Ключові слова: школа, традиція, художній світогляд, виконавська естетика.

Літ. 6.

Актуальність проблеми. Процеси державотворення, які нині відбуваються в Україні, спричинили безприкладну за своєю глибиною інтенсифікацію духовного життя суспільства. На часі потужний поштовх до розвію отримують саме ті види мистецтва, що кореняться в предковичних народних традиціях і уособлюють найяскравіші прояви української духовності. Саме до таких явищ належить українське мистецтво хорового співу, яке сприяє утвердженню державності, культурній консолідації нації, інтелектуальному та духовному відродженню народу, що протягом

тисячоліть створив і подарував світові оригінальні художні скарби. Разом з тим, дедалі глибше осмислення, детальний аналіз окремих складових елементів національної хорової спадщини яскравіше висвітлює все розмаїття її форм з усім багатством притаманних сучасності змістів музичної культури, виховання, педагогіки.

Метою даної роботи є аналіз диригентсько-хорової школи М.В. Лисенка як важливого джерела формування диригентсько-хорової освіти в Україні.

Відповідно до мети нами визначені наступні **завдання:**